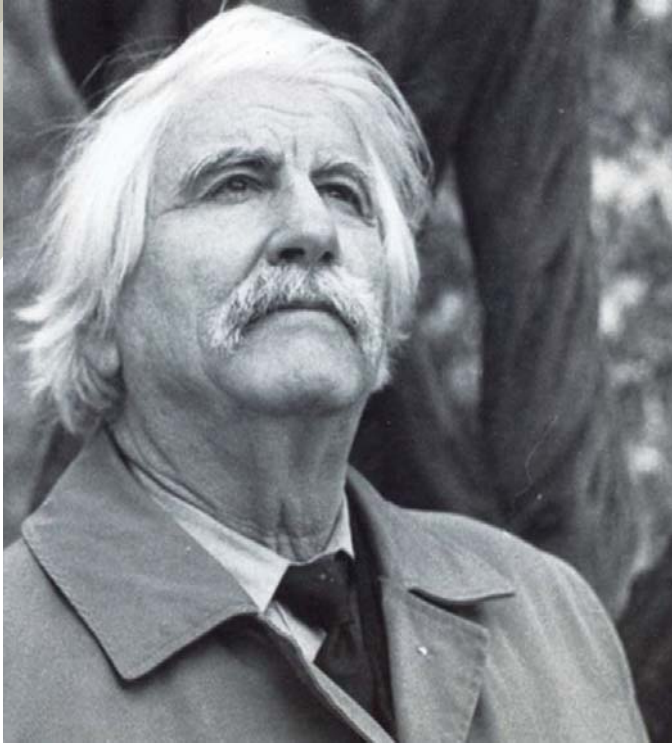

Ədəbiyyatımızın söz zərgəri

FİKRƏT SADIQ

Fikrət Sadıq böyük poeziya salonunda öz kürsüsü olan, öz oxucularına əsl sənət örnəkləri oxuyan, əvəzində xalqın minnətdarlıq alqışını qazanan bir şairdir.

*Məmməd Araz,
Xalq şairi*

Şair oxucularla ilk görüşə "Gənclik nəğmələri" almanaxında dərc edilmiş "Artist" və "Ana əli" şeirləri ilə gəlib. 1963-cü ildə "Cığır" adlı ilk şeir toplusu çapdan çıxıb. Sonralar "Ömrün bir günü", "Dəniz küçəmizə gəlir", "Sevgi yağışı", "İşığın yaşı", "Göydə nə var", "Yerdən göyə ümid", "Göydən alma düşmədi", "Məndən soruşsalar", "Gəlin yuyaq dənizi", "Bir parça Vətən", "Ömrün bir günü", "Gözlədiyim ömür", "Taleyin acığına" və s. kitabları işıq üzü görmüşdür. Fikrət Sadıq Vətənə, xalqa bağlı, vətəndaşlıq duyğuları ilə yaşayan bir şair kimi hər kəsin qəlbinə yol tapıb. Şair poetik yaradıcılığında bədii tərcüməyə də yer verərək, böyük Azərbaycan şairi Şəhriyarın məşhur "Azərbaycan" şeirini farscadan və dünya ədəbiyyatından digər qiymətli nümunələri Azərbaycan türkcəsinə çevirmişdir.

O, nəsr sahəsində də özünü sınayıb. "Xırdaca gəlin", "Daş balkon", "İlk məhəbbət haqqında daha bir hekayə", "Sınıf-sınıf oyunu" və s. hekayələr məhsuldar qələminin məhsuludur. Şair balaca balalarımızı da unutmamış, onlar üçün bir neçə pyes yazmışdır. "Yumaq top", "Bir parça vətən" Bakıda, "Oğul" Şamaxıda, "Biri vardı, biri yoxdu" (Alp Ağüz) Lənkəranda tamaşaya qoyulub. Ssenariləri əsasında "Fransa qəhrəmanı", "Naxçıvan-50", "Süleyman Rüstəm", "İçərişəhər" sənədli filmləri və "Cırdanın yeni sərgüzəşti" cizgi filmləri çəkilmişdir. Fikrət Sadıqın həyatını öyrənmək istəsən şeirlərinə müraciət etmək kifayətdir. Şair deyir:

Küçələr əlimlə çıraqban oldu,
Günəşə büründü kəndin yolları.
İşıqlar çiçəyim, mən bağban oldum,
Qorudum onları, sevdim onları.
Hardasa, kiminsə işığı sönüb,
Qəlbimin çırağı sönüb sanmışam.
Qollarım neçə yol məftilə dönüb,
İşıq yanmayınca, özüm yanmışam.

Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, sözümlü gücünü, saflığını, duruluğunu sərrast, duyğulu, müdrik, bir qədər də incə istehza qarışmış misralarında yaşadan, artıran və sabahlara daşıyan Fikrət Sadıq şeirləri ilə böyükklərin, kiçiklərin ürəyinə cığır açan, "Cığır", "Ömrün bir günü", "Dəniz küçəmizə gəlir", "Sevgi yağışı", "Məndən soruşsalar" və digər kitabları ilə oxucuların yaddaşına iz salan dəyərli şairlərimizdənədir. Şair, publisist, ssenari müəllifi, kino redaktoru, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü (1963), Əməkdar mədəniyyət işçisi (1986), Dövlət mükafatı laureatı (1990) Sadıqov Fikrət Abbas oğlu poeziyamızda özünəməxsus yaradıcılıq xüsusiyyətlərinə, orijinal poetik keyfiyyətlərə məxsus bir şəxsiyyətdir. Dəyərli sənətkarımız yazdığı mövzu üzərində müşahidələr aparan, günlərlə söz arıdan, fikirlərinin təzəliyi, qafiyələrinin gözəlliyi üçün düşünən, oxucunu düşündürən qələm sahibidir. Şairin vətəndaşlıq ruhunun böyüklüyünü özündə əks etdirən "İstiqlal bayrağı", "Şəhidlər xiyabanında" və s. kimi şeirlərində onun ürəyinin daima Azərbaycanın dərdlərinə kökləndiyinin şahidi olur.

bir kitablıq söz deyir.
Xalça uzaq dünənin
bu günə gül xoңçası
Min bir əfsanə söylər
hər gülü, hər qoңçası.
Əlifbanı bilməyən
nənəmin əlyazması,
Bir gülünə həkk olub
həm özü, həm dünyası.

Müəllif saf eşqi, vəfalı yarı, ana, Vətən məhəbbətini tərənnüm edir. Şeirlərində tərənnüm etdiyi yüksək ideyalar oxucunu dərinəndən düşündürür, onun qəlbinə hakim kəsilir. "Xalq hikməti" nə nəzər salsaq görürük ki, Vətən məhəbbəti yaradıcılığına əsaslı şəkildə hopmuşdur.

Əsli xar olanın nəslı xar olar,
Əsli – kökü olan bəxtiyar olar.
Anadan əvvəl - torpaq - Anadır!
Torpaq olan yerdə həyat var olar.
Torpaq - Vətən! Vətən - ulu, müqəddəs!
Bunu bilməlidir Vətəndə hər kəs.
Torpaq – Ana yurddur!
Ana üçün – oğul ölümə atılsa,
Ana yurd ölməz!

Fikrət Sadiq yaradıcılığı boyu gələcəyimiz olan, çox sevdiyi uşaqlardan ötrü əfsanələr, dastanlar, nağıllar yazıb. Şair təkcə Azərbaycan xalqının deyil, bir çox digər xalqların əfsanələrini də qələmə almışdır. "Balıqçı və su pərisi", "Bacı-qardaş nağılı", "Ana əli", "Cırtıdan hara getmişdi", "Rəvayət" belə əsərlərdəndir. Bəli, şair xalq şeirinə və ana vəznimiz olan hecaya möhkəm bağlı idi. Onun qoşmaları, gəraylıları, bayatıları, hecanın müxtəlif bölgülərində yazdığı şeirlər dilinin sadəliyinə, fikrin, hissın obrazlılığına görə daim saflığını, təmizliyini qorumuşdur. Bir sözlə Fikrət Sadiq söz zərgəri idi. Onun hər kəlməsi bir naxış, babaların ata sözü, nənələrin ilmələri, butasıdır. Şairin şeirlərində tərənnüm etdiyi yüksək ideyalar oxucunu dərinəndən düşündürür, qəlblərə hakim kəsilir. Onun poeziyası müasir ədəbi nəslin keyfiyyət göstəricisidir. ❖

37-ci ilin dəhşətləri Sadiqovlar ailəsindən də yan keçməyib. Atası repressiya qurbanları siyahısında olub və tutulub. Şair ömrünün xeyli dövrünü atasız keçirib. Otuz illik həsrətdən sonra ona doğma atası ilə görüş nəsib olmuş və bu həsrət misralarına çökmüş, şeirlərinə hopmuşdur.

Atam qayıtdı dedilər,
İnanmadım, mən inanmadım.
Yada düşdü ötən illər...
Gəzməyə öyrənməmiş,
Dərdin ağır yükünü
Daşımağı öyrəndim.
Əlifba oxumamış,
Ürəyimdə sükutla
Danışmağı öyrəndim.

Şairin uşaqlığı qanlı-qadali müharibə dövrünə təsadüf edir. O dəhşətli illərin uşaqları qəribə taleli olmuşlar. Vaxtından qabaq böyümüşlər. Ataları, babaları döyüşlərə yollananda valideynlərinin yerini tutmuş, onları əvəz etmişlər. Fikrət müəllim də belə tale yaşamış və onun əzablı, cəsur, dözümlü uşaqlığı bütün yaradıcılığının qayəsinə çevrilmişdir.

Şairin "Ağ ciğir" poemasında müharibənin əzablı ili, 1943-cü il təsvir olunur. On iki-on üç yaşlı uşaqlar hərbi qatarla cəbhəyə qaçmaq, gedib atalarına qoşulub, döyüş meydanında yağışlarla üz-üzə durmaq istəyirlər. Poemada bu uşaqlardan üçü Sanqaçal stansiyasında təsvir olunur. Onlardan biri Fikrətin özüdür. Lakin uşaqların bütün cidd-cəhdlərinə

baxmayaraq, geriye, öz evlərinə qayıtırlar. Çünki hələ dava yaşlı deyillər. Lakin əsərdən hasil olan ideya budur ki, elin, obanın, xalqın ağır günündə uşaqlar xalqımıza köməyə həmişə hazırdır. Fikrət Sadiq şeirlərində yaratdığı təsirli lövhələrlə oxucularda müharibə əleyhinə kəskin nifrət yaradır. Bu lövhələr canlı olduğu üçün uzun zaman oxucunun xatirində dərin, silinməz izlər buraxır. "Yaralı evlər" şeirində də yüksək emosiya, dərin hiss və həyəcan vardır. Şair əsərlərində II Dünya müharibəsinin vurduğu ağır yaralardan söhbət açır. Lakin tale onu daha dəhşətli faciələrdən yazmağa məcbur edir. Uzun illər erməni qəsbkarları tərəfindən işğal altında qalmış torpaqlarımız, vətəndən didərgin düşmüş əhalimizin halı, əsirlikdəki oğullarımızın taleyi şairin şeirlərində ürək ağrısı ilə duyulur. Həmin misraları oxuduqca qəlbimin necə od tutub yandığı aşkarcasına hiss olunur. Bu təsvirlər "Yanğın" şeirində də oxucunun qarşısına çıxır. Əsərlərində böyük vurğunluqla, qurub-yaradan insanın qəhrəmanlığından danışır, xalqımızın tarixi abidələrini vəsf edir, ana torpağın müqəddəsliyindən söhbət açır. Şairin yaradıcılığı çoxşaxəlidir. Aşağıdakı misralarda qədim xalqları əlifba bilməyən nənəsinin və nənələrimizin əlyazması kimi mənalandırır. Oxucu bu misraları oxuyan zaman şeirdəki hikməti tam qəlbi ilə duyur.

Xalça – qədim xəritə,
hikmətlə dolu şeir,
Burda zərrəcə nöqtə

Ruhiyyə Məmmədli
F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası
Elmi-metodika şöbəsinin müdiri